

За допомогою парної лінійної кореляційно-регресійної моделі ми довели значущість зв'язку між середньою заробітною платою та середньообліковою кількістю штатних працівників на основі щоквартальної звітності.

За допомогою ж дистрибутивно-лагової моделі довели значущість впливу на поточне значення середньої заробітної плати не лише поточних значень, а й значень попереднього періоду середньооблікової кількості штатних працівників. Окрім того дані засвідчили про відчутніший вплив на результуючу змінну саме попередніх значень факторної змінної, а не теперішніх.

ЛІТЕРАТУРА

1. Zomchak L., Lapinkova A. Key Interest Rate as a Central Banks Tool of the Monetary Policy Influence on Inflation: The Case of Ukraine. *The International Symposium on Computer Science, Digital Economy and Intelligent Systems*. 2022. Cham: Springer Nature Switzerland. P. 369–379.
2. Зомчак Л. М., Вдовин М. Л. Прогнозування успішності банківського маркетингу методами логістичної рересії. *Інтелект XXI*. 2020. №5. С. 100–104.
3. Зомчак Л., Коваль Л. Сталий розвиток регіонів України: просторово-панельний підхід. *Інфраструктура ринку*. 2022. С. 211–215.
4. Зомчак Л. М., Умриш Г. Т. Моделювання залежності валового регіонального продукту від сільського господарства України на основі лонгitudних даних. *Економіка і суспільство*. 2018. №16. С. 972–977.
5. Зомчак Л. М., Лапінкова А. О. Інфляційні процеси України: авторегресійна дистрибутивно-лагова модель. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2022. №1. С. 50–55.
6. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>

ЕФЕКТИВНЕ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

Булах І. І.

*викладач вищої кваліфікаційної категорії,
викладач-методист відокремлений структурний підрозділ
Уманського фахового коледжу технологій та бізнесу УНУС*

Повномасштабна війна в Україні вимагає перегляду підходів до формування політики у сфері державного регулювання економіки та пошуку нових ефективних методів державного управління.

Ключовими викликами для нинішньої економіки України є падіння виробництва, ріст числа безробітних, послаблення стійкості державних фінансів, загрози валютній стабільності.

Україна завершила 2022 рік 30 % падінням реального ВВП. Падіння ВВП України на третину не може бути пояснене виключно воєнними факторами.

Прогнози подальшого зростання української економіки теж варіюються у дуже скромних масштабах: від +0,3 % у 2023 р. до +6,4 % у 2025 р. (дані прогнозу НБУ).

Це дуже мало як для умов воєнного часу, так і для умов ймовірного повоєнного відновлення.

Проблема падіння виробництва та росту безробіття є ключовим ризиком функціонування української економіки.

Через падіння виробництва посилюються ризики для державних фінансів та валютної сфери. Зміни умов функціонування економіки, зокрема посилення падіння ВВП, потребують корекції в параметрах макроекономічної політики, як фіскальної так і монетарної.

Розбалансування сфери державних фінансів відбувається внаслідок звуження податкової економічної бази та зростання потреб у видатках. Воєнний стан економіки призвів до прогресивного нарощування витрат на потреби оборони, соціальної підтримки громадян та відновлення зруйнованої війною інфраструктури.

Це збільшує дефіцит бюджету, однак цей дефіцит не створює адекватного мультиплікативного ефекту для економіки, на відміну від умов мирного часу.

Валютна стабільність української економіки нині тримається на трьох елементах: масштабна зовнішня допомога, фіксований обмінний курс та валютні обмеження на виведення капіталу [1].

Однак, скорочення виробництва та падіння його конкурентоспроможності підриває фундаментальні основи стійкості національної валюти.

Тому країні потрібна потужна державна політика підтримки зайнятості, яка має включати проекти створення робочих місць в державному секторі, стимулювання приватного бізнесу, розвитку та відновлення інфраструктури. Пріоритет має надаватися бізнесам, що працюють на обороноздатність країни.

Країна повинна навчитися ефективно використовувати фінансові ресурси.

Повноцінний обіг грошової маси генерує нову додану вартість та податки, що зменшує потреби прямої емісії, сприяє покращенню ринку праці, зменшує ризики структурної інфляції.

Ключову процентну ставку в Україні було підвищено з 10 до 25 % річних в липні минулого року. Посилення жорсткості монетарної політики було обумовлене двома основними причинами:

- усунення загроз розкручування інфляційної спіралі внаслідок емісійного фінансування дефіциту бюджету;

- зниження валютних ризиків та збереження валютних резервів.

Однак, з листопада 2022 року та станом на початок 2023 р. не спостерігається ознак розкручування інфляційної спіралі, а валютні ризики були ефективно нівельовані завдяки вжитим заходам регулювання валютного ринку та надходженню масштабної зовнішньої допомоги.

Інфляційні ризики від емісії не отримали спірального ефекту, оскільки обсяг падіння економіки суттєво (втричі) перевищив розмір бюджетних стимулів.

Поряд з цим виробники не мали стимулів підвищувати зарплати через низький попит на їх продукцію.

Як наслідок, за підсумками 2022 року середня реальна заробітна плата скоротилася на 17 %, безробіття зросло втричі (до 28 % від робочої сили), а реальні споживчі витрати населення впали на 20 %.

За прогнозом НБУ, інфляція за підсумками 2023 р. складе 18,7 %. При збереженні облікової ставки у 25 % це означає, що реальна ключова ставка на кінець поточного року становитиме +6,3 % тобто економіка отримає додатковий рестрикційний шок від монетарних умов.

У сучасній світовій практиці переважно фіксуються «від'ємні» реальні ключові процентні ставки, що пояснюється намаганням монетарних регуляторів убезпечити свої постпандемічні економіки від додаткових структурних зламів – росту банкрутств та безробіття.

Дефіцит державного бюджету в 2022 році становив 1,4 трлн грн (без грантового фінансування) або близько 30 % ВВП. Масштабний розмір дефіциту заплановано і на поточний рік – 1,3 трлн грн (20 % ВВП).

Фінансування дефіциту здійснювалося майже порівну з трьох джерел: міжнародні гранти, зовнішні позики та емісія НБУ[2].

Воєнна економіка та виробництво товарів подвійного призначення має стати пріоритетом державної економічної політики. Це я неодноразово підкреслював у своїх статтях.

Підтримка економічного зростання та фінансова стабільність мають стати пріоритетами монетарної політики. Через встановлення фіксованого валютного курсу інфляційне таргетування на найближчу перспективу втрачає сенс.

Цінову стабільність варто забезпечувати більш адекватними засобами, які відповідають умовам воєнного періоду.

Потрібно посилити частку видатків на підтримку створення робочих місць з метою формування мультиплікативного ефекту в економіці і зниження ризиків критичного звуження податкової економічної бази в середньостроковій перспективі.

Цьому має сприяти залучення коштів міжнародних фінансових організацій та країн-партнерів для цільових державних інвестицій у створення нових цілісних виробничих комплексів у пріоритетних видах діяльності, а також широкий інструментарій державної підтримки підприємств, важливих для економіки і безпеки в умовах війни (кредити, гранти, акціонерне фінансування, венчурне фінансування, державні гарантії, страхова підтримка, державне замовлення, субсидії).

Забезпечити рівень монетарних умов, які були б консистентними з показниками поточної динаміки ВВП (15-20 % річних).

Доцільно змінити дизайн процентної політики, що стимулював би банки вкладати кошти у державні облігації чи інші гривневі фінансові активи, а не пасивно їх зберігати в депозитних сертифікатах НБУ.

Вважаю можливою актуалізацію параметрів монетарного регулювання у зв'язку із зміною макроекономічних умов, а також опрацювання питання запровадження цільових заходів монетарної політики для розвитку кредитного каналу, зокрема в частині запуску інструментів цільового рефінансування банківських кредитів інвестиційного спрямування.

Доцільно повернутись до практики гарантій і порук Національного банку, відпрацювати для цього відповідний рівень законодавчого забезпечення та механізми.

Має бути посилена роль державних банків для реалізації державних програм підтримки економіки, створено розгалужену систему державного банкінгу, яка включає глибоко спеціалізовані державні комерційні банки, державні банки широкого профілю, державні банки розвитку, партнерські фінансові установи, регіональні фонди, страхові організації.

Держава має активно зайнятися питаннями інтегрованого розвитку територій, де розміщуються релоковані підприємства з метою усунення логістичних проблем та формування регіональних промислово-виробничих комплексів.

Розширити цільову державну підтримку підприємств, які виробляють продукцію імпортозаміщення та/або реалізують проекти локалізації виробництва в межах економічної території України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Стан та потреби бізнесу в умовах війни: результати опитування. URL: <https://cid.center/thestate-and-needs-of-business-in-wartime-survey-results/> (дата звернення: 20.01.2023).

2. Розвиток бізнесу під час воєнного стану. URL: <http://confmanagement.kpi.ua/proc/article/view/271781> (дата звернення: 20.01.2023).

СУТНІСТЬ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ МЕНЕДЖМЕНТУ ПЕРСОНАЛУ

Востріков А. В.

*здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені академіка Степана Дем'янчука»*

Романов А. Д.

*кандидат економічних наук,
доцент, доцент кафедри менеджменту
Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені академіка Степана Дем'янчука»*

Питання сутності організаційно-економічного забезпечення наразі розглядається в економічній науці в різних площинах: на макро- та мезоекономічному рівнях як організаційно-економічний механізм розвитку відповідних галузей народного господарства, як організаційно-економічне забезпечення ефективного функціонування виробництва окремих видів продукції;